

Глобално определение за социална работа

Следното определение е одобрено от общото събрание на Международната федерация на социалните работници и общото събрание на Международната асоциация на училищата по социална работа през 2014 г.:

Глобално определение на професията „социална работа“

„Социалната работа е практическа професия и академична дисциплина, която стимулира социалните промени и развитие, социалното сближаване и овластяването и освобождаването на хората. Принципите на социалната справедливост, правата на човека, колективната отговорност и зачитането на многообразието имат основополагащо значение за социалната работа. Въз основа на теории, свързани със социалната работа, социалните и хуманитарните науки и знанията на коренните народи, социалната работа си взаимодейства с хора и структури с цел преодоляване на житейските предизвикателства и повишаване на благосъстоянието.

Обхватът на горното определение може да бъде разширен на национално и/или регионално равнище“.

КОМЕНТАРИ ОТНОСНО ГЛОБАЛНОТО ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА СОЦИАЛНА РАБОТА

Коментарите конкретизират съдържащите се в определението основни понятия и предоставят подробна информация относно основните задачи, принципи, знания и практики, свързани с професията „социална работа“.

ОСНОВНИ ЗАДАЧИ

Основните задачи на професията „социална работа“ включват насърчаване на социалните промени, социалното развитие, социалното сближаване и овластяването и освобождаването на хората.

Социалната работа е практическа професия и академична дисциплина, която е съобразена с разбирането, че взаимно свързани исторически, социално-икономически, културни, пространствени, политически и личностни фактори представляват възможности и/или пречки за човешкото благосъстояние и развитие. Структурните пречки допринасят за трайно утвърждаване на неравенството, дискриминацията, експлоатацията и потисничеството.

Развитието на критично съзнание посредством анализ на структурните източници на потисничеството и/или привилегиите въз основа на критерии като расова и класова принадлежност, език, религия, пол, увреждане, култура и сексуална ориентация, и разработване на стратегии за действие за преодоляване на структурните и личностните пречки има централно значение за дейностите за еманципиране, чиито цели са овластяването и

освобождаването на хората. Водена от солидарност с хората в неравностойно положение, професията се стреми към намаляване на бедността, освобождаване на уязвимите и потиснатите и насърчаване на социалното приобщаване и сближаване.

Задачата за постигане на социална промяна се основава на разбирането, че мерки в рамките на социалната работа се предприемат, когато е налице необходимост от промяна и подобряване на съществуващото положение на равнището на отделната личност, семейството, малката група, общността или обществото. Тази задача се обосновава с необходимостта от оспорване и промяна на структурните условия, които допринасят за маргинализирането, социалното изключване и потисничеството. Инициативите за социални промени признават значението на човешкото участие за подобряване състоянието на правата на човека и на икономическата, екологичната и социалната справедливост. Професията е не по-малко ангажирана с целта за поддържане на социалната стабилност, доколкото тази стабилност няма за резултат маргинализиране, изключване или потискане на определени групи или лица.

Съдържанието на концепцията за „социално развитие“ включва стратегии за намеса, желани резултати и политическа рамка, която допълва по-популярните институционални рамки. Тази концепция се основава на холистични биопсихосоциални и духовни оценки и мерки, които пресичат разделителната линия между дейностите на микро- и макро равнище, обединявайки различни системни равнища и включвайки междусекторно и междупрофесионално сътрудничество, насочено към устойчиво развитие. Тя включва като приоритетни елементи социално-структурното и икономическото развитие и не съответства на утвърдената представа, че икономическият растеж е необходима предпоставка за социалното развитие.

ПРИНЦИПИ

Основополагащите принципи на социалната работа са зачитането на присъщата ценност и достойнство на човешките същества, ненасянето на вреда, зачитането на многообразието и защитата на правата на човека и социалната справедливост.

Застъпничеството и подпомагането на правата на човека и социалната справедливост е мотивацията и обосновката на социалната работа. Професията „социална работа“ отчита, че правата на човека вървят ръка за ръка със социалната отговорност. Идеята за колективна отговорност подчертава както обстоятелството, че индивидуалните права на човека могат да бъдат реализирани във всекидневието, само ако хората поемат отговорност един за друг и за околната среда, така и значението на създаването на реципрочни взаимоотношения в общностите. Поради това важен акцент в социалната работа е застъпничеството за правата на човека на всички равнища и съдействието за това хората да поемат съвместна отговорност за своето благосъстояние, като осъзнават и зачитат взаимната зависимост между хората, от една страна, и между хората и околната среда, от друга.

Социалната работа обхваща правата на човека от първо, второ и трето поколение. Правата от първо поколение са гражданските и политическите права, като например правата на свобода на словото и съвестта и на защита от изтезания и произволно задържане. Социално-икономическите и културните права от второ поколение включват правата на разумно ниво на образование, здравни грижи и жилище, както и правата на защита на малцинствените езици,

а правата от трето поколение са свързани с природата и правото на запазване на биоразнообразието на видовете, както и с равенството между поколенията. Тези права са взаимно подсилващи се и зависими, и обхващат както индивидуални, така и колективни права.

В някои случаи е възможно принципите на „ненанасяне на вреда“ и „зачитане на многообразието“ да отразяват противоречащи и противопоставяни една на друга ценности, например когато в името на спазването на културни норми се нарушават права, включително правото на живот, на такива групи, като например жените или хомосексуалните хора. В Глобалните стандарти за образование и обучение по социална работа този комплексен въпрос е засегнат, като е включена препоръка социалните работници да преминават основно обучение за изграждане на подход основан на правата на човека, и е включена следната обяснителна бележка:

Такъв подход може да улесни конструктивно противопоставяне и промяна, когато определени културни нагласи, ценности и традиции нарушават основни права на човека. Тъй като културата е конструирана от обществото и е динамична система, тя подлежи и на деконструкция и промяна.

Осъществяването на такова конструктивно противопоставяне, деконструкция и промяна може да бъде улеснено посредством съобразяване със и разбиране на конкретни културни ценности, нагласи и традиции и посредством критичен и аналитичен диалог с членовете на културната група по отношение на общите въпроси на правата на човека.

ЗНАНИЯ

Социалната работа е едновременно мултидисциплинарна и трансдисциплинарна област, която се основава на широк спектър научни теории и изследвания. В този контекст понятието „наука“ се използва в неговото най-базово значение на „знание“. Социалната работа се гради върху собствени, постоянно развиващи се теоретични основи и изследвания, както и върху теории, заети от други хуманитарни науки, които включват, но не се ограничават до: развитие на общностите, социална педагогика, администрация, антропология, екология, икономика, образование, управление, сестрински грижи, психиатрия, психология, обществено здраве и социология. Уникална особеност на научните изследвания и теории в областта на социалната работа е, че те са приложни и еманципиращи. Изследователските и теоретичните основи на социалната работа в голяма степен се конструират съвместно с потребителите на услугите в рамките на интерактивен, диалогичен процес и следователно са информирани от конкретния практически контекст. Предложеното определение отчита обстоятелството, че социалната работа се информира не само от конкретния практически контекст и от западните научни теории, но също така и от знанията на коренните народи. Част от наследството на колониализма е, че традиционно на западните научни теории и знания е придавана изключителна значимост, докато знанията на коренните народи са подценявани, отхвърляни и подчинявани на западните теории и знания. Предложеното определение представлява опит за спиране и обръщане на този процес посредством признаване, че коренните народи във всеки регион, страна или област имат свои ценности, начини на познание и на предаване на своите знания, и са реализирали ценни приноси за науката. Социалната работа се стреми да поправи грешките на историческия западен научен колониализъм и хегемонизъм, като изслушва и се поучава от коренните народи в целия свят. По този начин придобитите в рамките на социалната работа знания се създават

съвместно с коренните народи и са съобразени с техните виждания, което е гаранция за по-адекватна социална практика не само с оглед на местните условия, но и в международен план. Съобразявайки се с работата на Организацията на обединените нации, Международната федерация на социалните работници определя коренните народи по следния начин:

- обитават (или са свързани със) географски обособени традиционни територии;
- нямат трайни социални, икономически и политически институции на своята територия;
- в повечето случаи се стремят да запазят своята отделна идентичност в културно, географско и институционално отношение, вместо да приемат пълна асимилация от националното общество;
- самоопределят се като коренни или племенни народи.

ПРАКТИКА

Легитимността и предназначението на социалната работа се реализират чрез нейната намеса на местата, където хората си взаимодействат със средата, в която живеят. Тази среда включва различните социални системи, в рамките на които функционират хората, както и природната, географска среда, която оказва голямо влияние върху живота на хората. Основаната на участието методология, която е предпочитана в социалната работа, намира отражение в изречението „...социалната работа си взаимодейства с хора и структури с цел преодоляване на житейските предизвикателства и повишаване на благосъстоянието“. Доколкото е възможно, социалната работа дава предимство на работата със хората пред работата за хората. В съответствие с модела на социално развитие социалните работници прилагат на различни системни равнища спектър от умения, техники, стратегии, принципи и дейности, чиято цел е укрепване и/или промяна на съществуващите системи. В практически аспект социалната работа обхваща диапазон от дейности, включително различни форми на терапия и консултиране, работа в групи и работа в общностите; формулиране и анализ на политики; и застъпничество и мерки на равнището на политиката. От гледна точка на еманципацията, разглежданото определение подкрепя стратегии за социална работа, които са насочени към повишаване на надеждите, самочувствието и творческия потенциал на хората, за да могат да се противопоставят на потисническата властова динамика и на структурните източници на несправедливост, като по този начин измерението, основаващо се на взаимодействието между микро- и макроравнището и личните и политическите аспекти, се обединява в едно съгласувано цяло. Холистичната насоченост на социалната работа е универсална, но приоритетите в практиката в областта на социалната работа се различават в отделните държави, а в някои случаи и в зависимост от историческите, културните, политическите и социално-икономическите условия.

Социалните работници в целия свят носят отговорността да защитават, обогатяват и реализират ценностите и принципите, залегнали в това определение. Едно определение за социалната работа може да е плодотворно, само ако социалните работници се ангажират активно с неговите ценности и визия.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ПРИНЦИПИ, ПРИЕТИ ОТ ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНАТА ФЕДЕРАЦИЯ НА СОЦИАЛНИТЕ РАБОТНИЦИ ВЪВ ВРЪЗКА С ГЛОБАЛНОТО ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА СОЦИАЛНАТА РАБОТА

„Нито един от елементите на това определение не може да се тълкува по такъв

начин, че да засяга останалите елементи на определението“.

„Акцентите, поставяни на национално и/или регионално равнище, не могат да засягат смисъла на елементите на определението и духа на цялостното определение“.

„Тъй като определението за социалната работа има ключово значение за изграждането на идентичността на професионалната общност, бъдещата процедура по преразглеждане на това определение следва да бъде предприета само въз основа на подробна оценка на процеса на прилагане и на необходимостта от промени. Формулирането на допълнителни коментари следва да се предпочита пред внасянето на изменения в определението.“